

Charakterystyka instrumentów finansowych i opis ryzyka

I. WPROWADZENIE

Celem niniejszego dokumentu jest przedstawienie Klientom istoty instrumentów finansowych rynku nieregulowanego (OTC) oraz powiadomienie o ryzykach związanych z inwestowaniem w instrumenty oferowane przez Dom Maklerski TMS Brokers S.A. (dalej TMS Brokers) za pośrednictwem systemów transakcyjnych oraz przy świadczeniu usługi doradztwa inwestycyjnego. Poniżej wskazane zostały jedynie najważniejsze aspekty ryzyka związanego z inwestowaniem w instrumenty rynku OTC.

Niniejszy dokument nie stanowi formy doradztwa inwestycyjnego, ani nie ma charakteru porad inwestycyjnych.

W systemach transakcyjnych TMS Brokers, czyli prowadzonych przez TMS Brokers platformach internetowych, możliwe jest zawieranie transakcji, których przedmiotem są różne instrumenty finansowe charakteryzujące się zróżnicowaną skalą ryzyka. W szczególności możliwe jest zawieranie transakcji na kontraktach (SPOT rolowany, CFD, futures, Fx forward) oraz na instrumentach opcyjnych, które ze względu na złożony charakter powinny być wykorzystywane przez Klientów dysponujących odpowiednią wiedzą i doświadczeniem lub akceptujących konsekwencje zawierania tego rodzaju transakcji. Szczegółowy zakres instrumentów finansowych dostępnych w wybranym przez Klienta systemie transakcyjnym określony jest w odpowiedniej dla danego systemu specyfikacji instrumentów finansowych.

Przed podjęciem decyzji o dokonywaniu transakcji na instrumentach finansowych Klient zobowiązany jest przeanalizować, czy dokonywanie takich transakcji jest adekwatne do jego celów inwestycyjnych biorąc pod uwagę doświadczenie, wiedzę oraz skłonność do ryzyka. Jeżeli Klient ma jakiegokolwiek wątpliwości w zakresie istoty funkcjonowania oraz sensu ekonomicznego instrumentów finansowych oferowanych przez TMS Brokers za pośrednictwem systemów transakcyjnych, zobowiązany jest zwrócić się do TMS Brokers z prośbą o wyjaśnienie.

II. PODSTAWOWE POJĘCIA

II.1. DEPOZYT ZABEZPIEZAJĄCY

Depozyt zabezpieczający jest to kwota stanowiąca ustalony procent wartości kontraktu, którą inwestor musi wpłacić na rachunek pieniężny, aby mógł kupić lub sprzedać kontrakt, tj. otworzyć pozycję. Kwota wymaganego depozytu zabezpieczającego zależy od sumy otwartych pozycji netto Klienta wycenionych po aktualnych, zmiennych cenach rynkowych i ma za zadanie pokrycie ewentualnych strat powstałych z wyceny inwestycji.

Wynik z inwestowania na rynku walutowym rozliczany jest przez różnice kursowe, co stwarza możliwość nabywania i sprzedawania aktywów o dużo większej wartości niż wielkość środków pieniężnych zgromadzonych na rachunku pieniężnym przez inwestora. Stosunkowo niska wartość wymaganego depozytu zabezpieczającego wynika z faktu, że wahania kursów walutowych najczęściej nie przekraczają 1-2% dziennie. Inwestor nie ma obowiązku posiadania na rachunku pieniężnym środków pieniężnych na pokrycie całej wartości nominalnej transakcji,

pokrywa tylko jej część, co umożliwia wykorzystanie efektu tzw. dźwigni finansowej.

II.2. MECHANIZM DŹWIGNI FINANSOWEJ

Wartość depozytu zabezpieczającego stanowi jedynie część wartości nominalnej transakcji, którą inwestor może zawrzeć, w związku z czym instrumentom pochodnym towarzyszy efekt dźwigni finansowej. Umożliwia to osiągnięcie znaczących zysków, jak również poniesienie dotkliwych strat przy zaangażowaniu niewielkiej kwoty w postaci depozytu. Inwestowanie z wykorzystaniem dźwigni finansowej może dawać efekt „zwielokrotnienia” dostępnych rzeczywiście funduszy w porównaniu z rynkiem kasowym.

Im wyższa dźwignia finansowa, tym większe ryzyko straty z inwestycji, jeżeli kurs instrumentu zmieniłby się w sposób niekorzystny dla inwestora, ale również szansa na osiągnięcie znaczących zysków, w przypadku korzystnej dla inwestora zmiany kursu.

Poniżej zawarta została symulacja wpływu dźwigni na wycenę rachunku klienta przy założeniu, że klient otworzył długą pozycję w kontrakcie CFD przy zastosowaniu dźwigni finansowej (lewar) 20:1.

Cena instrumentu bazowego	Stopa dochodu na instrumencie bazowym	Wynik na transakcji w CFD - lewar 20:1	Stopa dochodu w CFD - lewar 20:1
150	50%	1000	1000%
125	25%	500	500%
110	10%	200	200%
100	0%	0	0%
90	-10%	-200	-200%
75	-25%	-500	-500%
50	-50%	-1000	-1000%

II.3. INSTRUMENT BAZOWY

Przez instrument bazowy należy rozumieć instrumenty kapitałowe, instrumenty dłużne, inne papiery wartościowe, waluty, stopy procentowe, indeksy giełdowe, towary, waluty wirtualne i inne instrumenty, na które opiewają poszczególne instrumenty pochodne.

II.4. INSTRUMENT POCHODNY

Instrument pochodny to instrument finansowy, którego cena zależy od lub jest pochodną jednego (lub więcej) instrumentów bazowych. Sam instrument pochodny jest kontraktem (umową) pomiędzy dwoma lub większą liczbą stron. Jego wartość zależy od wahań wartości instrumentów bazowych. Najbardziej

popularne instrumenty bazowe to akcje, obligacje, towary, waluty, stopy procentowe i indeksy rynkowe.

Instrumenty pochodne można podzielić ze względu na typ rynku, na którym zawierane są transakcje na: pozagieldowe instrumenty pochodne oraz gieldowe instrumenty pochodne. W przypadku instrumentów pozagieldowych (OTC), umowa jest zawierana między dwoma podmiotami z pominięciem rynków regulowanych (gield i izb rozliczeniowych), a w przypadku gieldowych instrumentów pochodnych, to gielda jest miejscem realizacji transakcji. Instrument pozagieldowy/kontrakt OTC to kontrakt negocjowany pomiędzy dwoma stronami i nieuczestniczący w obrocie gieldowym. Kontrakty takie są często dopasowane do szczególnych potrzeb klienta.

III. KATEGORIE RYZYK

III.1. Ryzyko rynkowe lub ryzyko niekorzystnej zmiany ceny instrumentu bazowego:

Ryzyko rynkowe lub ryzyko niekorzystnej zmiany ceny instrumentu bazowego to ryzyko, że wahania ceny instrumentu finansowego wynikające ze zmiany czynników rynkowych, takich jak np. stopy procentowe, kursy walutowe, indeksy, będą wpływać negatywnie na osiągane wyniki finansowe.

Kursy walutowe, stopy procentowe, podobnie jak inne czynniki rynkowe, np. wartości indeksów akcji, ceny surowców kształtują się zależnie od ogólnej sytuacji makroekonomicznej, kondycji gospodarki, jak również podlegają zmianom wynikającym z zachowania innych uczestników rynku pieniężnego. Oznacza to, że oczekiwania innych uczestników rynku, prowadzona przez nich polityka, zawierane transakcje mogą mieć istotny wpływ na poziom i zmienność czynników rynkowych (parametrów cenowych), a tym samym na wycenę instrumentów finansowych i osiągane wyniki finansowe.

W celu zobrazowania możliwego wpływu istotnych zdarzeń rynkowych na wycenę instrumentów finansowych, TMS Brokers wskazuje poniżej dwie przykładowe sytuacje mające charakter gwałtownego, ostrego ruchu cenowego na konkretnych instrumentach finansowych. W tabeli zamieszczono również informacje o zakresie wahań cen oraz przyczynach zdarzenia¹.

Instrument finansowy	Data	Zakres ruchu cenowego	Przyczyna
USD/ZAR	10.01.2016	Spadek wartości ZAR o 8% w ciągu 10 minut. 75% spadku zostało zniwelowane w ciągu 4 godzin.	Ograniczenie ekspozycji detalicznych inwestorów azjatyckich na randa.
EUR/USD	18.03.2015	Wzrost na EUR/USD o 2% w ciągu kilku minut, a następnie powrót do spadków.	Gorsze od oczekiwanych informacje płynące z komunikatu FOMC.

Ryzyko rynkowe dla części transakcji ma charakter liniowy, co oznacza, że zmiany kursów walut bądź stóp procentowych mogą przekładać się proporcjonalnie na wartość zawartych transakcji, a więc na realizowane na nich wyniki. Ryzyko może mieć jednak także charakter nieliniowy. W tym przypadku zmiana wartości instrumentów jest większa bądź mniejsza niż zmiana kursu

walutowego, bądź stopy procentowej i nie zmienia się ona proporcjonalnie, podążając za zmianą stóp procentowych bądź kursów walutowych. Nieliniowa zmiana wartości transakcji w stosunku do warunków rynkowych dotyczy między innymi transakcji opcyjnych, zarówno opcji walutowych, jak i opcji na stopę procentową oraz instrumentów opartych o ceny obligacji.

Przykład: Klient zakupił CFD na parę walutową EUR/USD (otworzył pozycję długą) o nominale 10.000 EUR po kursie 1,10. Jeśli kurs wzrośnie do poziomu 1,15, wówczas Klient odnotuje zysk na ww. pozycji w wysokości 500 USD (liczone, jako $10.000 \times 0,05$). Jeżeli kurs spadnie do poziomu 1,03, wtedy strata z pozycji Klienta będzie wynosiła 700 USD. Wynik na transakcji jest zmienny w czasie i związany z bieżącą wyceną instrumentu finansowego. W momencie zamknięcia pozycji następuje jego „zamrożenie” i zarachowanie na rachunku pieniężnym.

Poniżej zaprezentowano podstawowe kategorie ryzyka rynkowego:

Ryzyko walutowe: ryzyko, że zmiana ceny jednej waluty wobec innych(-ej) walut(y) negatywnie wpłynie na wycenę transakcji i w konsekwencji na wyniki finansowe Klienta, które uwzględniają rezultat tej wyceny.

Cena waluty wyrażana jest poprzez jej kurs walutowy wobec innych walut. Wycena transakcji prowadzi do ustalenia jej wartości, np. zawartego kontraktu walutowego typu Fx forward, w oparciu o występujące na rynku w momencie wyceny warunki. Podczas przeprowadzania wyceny mogą być uwzględnione także jej unikalne parametry np. jej wielkość (wartość nominalna) czy sposób rozliczenia (przez dostawę środków bądź poprzez rozliczenie pieniężne).

W przypadku, gdy transakcje są rozliczane w walutach obcych, Klient ponosi również ryzyko wynikające z przeliczenia na swoją walutę bazową prowadzonego rachunku środków pieniężnych (np. PLN) uzyskanej z rozliczenia transakcji kwoty w walucie obcej. Przykładowo, dla transakcji EUR/USD, w których rozliczenie jest przeprowadzane w USD, w przypadku, gdy walutą lokalną Klienta jest PLN, powstaje również ryzyko USD/PLN. Ryzyko to wynika ze zmian kursu waluty rozliczeniowej (w naszym przykładzie USD) do waluty bazowej prowadzonego rachunku środków pieniężnych (w przykładzie PLN).

Przykład: Klient wpłacił środki i jego saldo księgowo wynosi 10.000 PLN. Klient posiada otwartą długą pozycję i na tej pozycji zanotował niezrealizowaną stratę, w poniedziałek na koniec dnia, na poziomie 1000 USD, co przy kursie 4,10 USD/PLN stanowiło ekwiwalent ujemnej wyceny 4.100 PLN. Wycena całego portfela Klienta wynosiła, zatem 5.900 PLN. We wtorek ze względu na święto na rynku instrumentu bazowego na danym instrumencie nie było handlu, cena instrumentu bazowego nie uległa zmianie i strata we wtorek na koniec dnia nadal wynosiła 1000 USD. Jednakże z uwagi na spadek kursu USD/PLN do poziomu 4,05 ujemna wycena denominowana w złocie uległa poprawie i wykazała wartość 4.050 PLN. W efekcie wycena portfela Klienta wynosiła 5.950 PLN.

Ryzyko stopy procentowej: ryzyko, że zmiany krajowych bądź zagranicznych stóp procentowych negatywnie wpłyną na wartość transakcji i w konsekwencji na wyniki finansowe Klienta. Poziom stóp procentowych ma wpływ na wartość praktycznie wszystkich instrumentów finansowych, także tych, których działanie opiera

¹ Poniższe dane pochodzą z tabeli zamieszczonej w publikacji *The sterling flash event' of 7 October 2016*, <http://www.bis.org/publ/mktc09.pdf>, 01.2017, s. 24-25.

Tabela zamieszczona w publikacji zawiera dalsze wyliczenie omawianych zdarzeń wraz z bardziej szczegółowymi informacjami.

się głównie np. na zmianie indeksów giełdowych (futures), czy kursów walutowych (Fx forward, opcje).

III.2. Ryzyko płynności:

Ryzyko płynności, to ryzyko związane z brakiem możliwości bądź ograniczonym obrotem instrumentem finansowym, który nie może być kupiony lub sprzedany w dowolnym czasie lub cena, po jakiej zostanie zrealizowana transakcja w istotny sposób odbiega od ceny, która mogłaby zostać uzyskana na w pełni płynnym rynku. Zwiększone ryzyko płynności może w szczególności wystąpić w sytuacji dekonjunkury rynkowej. Na ryzyko płynności w mniejszym stopniu narażone są instrumenty o standardowych wolumenach, cechujące się dużym obrotem rynkowym (np. FX spot głównych walut, w szczególności EUR/USD) niż instrumenty o nietypowych (z reguły zbyt małych) wolumenach i unikalnych (egzotycznych) cechach (jak np. niektóre grupy walut uznawanych na rynku za egzotyczne).

W zakresie ryzyka płynności TMS Brokers poleca Klientom zapoznanie się z dwiema publikacjami Banku Rozrachunków Międzynarodowych:

- „BIS Working Papers No 629. The beneficial aspect of FX volatility for market liquidity”²;
- „The sterling ‘flash event’ of 7 October 2016”¹.

Wnioskiem z powyższych dokumentów jest obserwacja, że normalna, typowa dla rynku zmienność wywiera, co do zasady, pozytywny wpływ na wzrost płynności.

Klient powinien mieć jednak świadomość, że w momentach znacząco zmniejszonej lub zwiększonej zmienności ryzyko płynności wzrasta. Niska zmienność powoduje, że potencjalne zyski są dla inwestorów niewystarczające do podjęcia decyzji o zawarciu transakcji. Z kolei zbyt wysoka zmienność świadczy o niestabilności i niepewności rynku i powstrzymuje inwestorów od inwestowania.

Przykład zmaterializowania ryzyka braku płynności: w dniu 15 stycznia 2015 r. SNB (Szwajcarski Bank Centralny) podjął decyzję w wyniku, której doszło do gwałtownej oraz znacznej zmiany kursu franka szwajcarskiego do wszystkich pozostałych walut. W wyniku zaistniałej sytuacji największe banki oraz instytucje finansowe przestały kwotować waluty lub kwotowały je ze znacznym spreadem istotnie przekraczającym spread w warunkach normalnych. W ciągu kilku minut kurs CHF zmienił się o ok 15-20%. Konsekwencją tej sytuacji było powstanie debetów na rachunkach inwestorów, w szczególności inwestorów, którzy zawierali transakcje w oparciu o instrumenty zawierające dźwignie finansową. Klient powinien mieć świadomość, że takie sytuacje mogą powtarzać się w przyszłości a w ich rezultacie zmiana może okazać się większa niż w prezentowanym przykładzie.

Ryzyko płynności może się również zmaterializować w stosunku do pozycji zawartych na instrumentach finansowych, dla których instrumentem bazowym są np. akcje spółek. W wyniku podania do wiadomości publicznej np. informacji o skrajnie złym stanie finansowym przedsiębiorstwa, ilość sprzedających akcje może znacząco wzrosnąć i przy ograniczonym popycie spowodować znaczący spadek kursu w danej chwili. Oznacza to, że w takiej sytuacji sprzedaż zakupionych wcześniej instrumentów finansowych może odbywać się po znacząco innych cenach niż w sytuacji równowagi rynkowej przed pojawieniem się tej

informacji. W konsekwencji inwestor może zanotować istotną stratę kapitału a w skrajnie przypadkach, gdy instrument oparty jest na dźwigni finansowej, również wystąpienie debetu.

	Cena bid	Cena ask
Kwotowanie kontraktu CFD przed podaniem informacji do wiadomości publicznej	20	20,1
Kwotowanie kontraktu CFD po podaniu informacji do wiadomości publicznej	10	20,1

III.3. Konieczność wniesienia zabezpieczenia i automatyczne zamknięcie pozycji:

Klient może zostać poproszony o złożenie dodatkowego zabezpieczenia, którego typ i wartość zostanie ustalona przez TMS Brokers według zasad określonych w regulaminach i umowach stosownych dla danego typu transakcji.

Standardowym zabezpieczeniem wymaganym przez TMS Brokers jest zabezpieczenie pieniężne. Klient zobowiązany jest do złożenia zabezpieczenia w każdym przypadku otwarcia nowej pozycji lub uzupełnienia ustanowionego już zabezpieczenia w przypadku przekroczenia przez niekorzystną dla Klienta wycenę transakcji, wartości określonej w zawartej z TMS Brokers umowie.

Przykład: Wraz z zawarciem transakcji kwota stanowiąca depozyt zabezpieczający zostaje zablokowana na rachunku Klienta. Suma wszystkich zablokowanych depozytów (z tytułu wielu otwartych pozycji w instrumentach finansowych) stanowi wymagany depozyt zabezpieczający. Na rachunku Klienta uwidocznione jest saldo rejestru operacyjnego, ustalone, jako saldo księgowe, bieżącej wyceny otwartych pozycji i innych zobowiązań lub należności Klienta. Jeżeli wartość salda rejestru operacyjnego osiągnie wartość wymaganego depozytu zabezpieczającego Klient zostanie wezwany do uzupełnienia depozytu zabezpieczającego tj. do wpłaty środków pieniężnych na rachunek (Margin call). Np. dla usługi TMS Connect lub TMS Trader wezwanie do uzupełnienia depozytu zabezpieczającego jest realizowane, jeżeli poziom zabezpieczenia (iloraz salda rejestru operacyjnego i wymaganego depozytu zabezpieczającego) wykaże wartość lub spadnie poniżej 100%), przez podświetlenie na czerwono paska rejestru operacyjnego w systemie transakcyjnym. W systemie TMS Direct i TMS MiniDirect Klient wzywany jest do uzupełnienia depozytu zabezpieczającego w sytuacji, gdy wskaźnik poziomu zabezpieczenia wykaże wartość 110 % (iloraz wymaganego depozytu zabezpieczającego i salda rejestru operacyjnego). Wezwanie (Margin call) realizowane jest poprzez wysłanie komunikatu w systemie transakcyjnym.

W przypadku braku uzupełnienia depozytu zabezpieczającego przez Klienta, dla usługi TMS Connect i TMS Trader w momencie, gdy poziom zabezpieczenia spadnie do 50% aktywowane zostaje zlecenie tzw. „Stop Out”, co wiąże się z automatycznym zamknięciem przez TMS Brokers najbardziej stratnej pozycji dla systemu TMS Trader oraz TMS Connect. Jeżeli najbardziej stratna pozycja jest z rynku, na którym nie ma w danej chwili możliwości zawarcia transakcji, wtedy zamknięta

² J. Koosakul, I. Shim, *BIS Working Papers No 629. The beneficial aspect of FX volatility for market liquidity*, <https://www.bis.org/publ/work629.pdf>, 04.2017.

zostaje druga w kolejności stratna pozycja, na której handel odbywa się w tym czasie.

W przypadku braku uzupełnienia depozytu zabezpieczającego przez Klienta, dla usługi TMS Direct i TMS MiniDirect, w momencie, gdy relacja wymaganego depozytu zabezpieczającego do wyceny portfela osiągnie lub przekroczy 150% aktywowane zostaje zlecenie tzw. „Stop Out”, co wiąże się z automatycznym zamknięciem wszystkich pozycji na rachunku Klienta.

Przykład działania „Stop Out”: Klient wpłacił na rachunek pieniężny środki i jego saldo księgowe wynosi 20.000 PLN. Klient otworzył długą pozycję o nominale 200.000 USD/PLN po cenie ask 3,8927. Kilka godzin później cena bid wynosiła 3,8729, sytuacja Klienta przedstawia się następująco:

- provizja – 31,14 zł
- saldo księgowe rachunku 20 000 zł – 31,14 zł = 19968,86 zł
- wymagany depozyt zabezpieczający: 200 000 USD*2% = 4000 USD, 4000*3,8912= 15564,8 zł;
- wycena pozycji (3,8927 - 3,8729)*200000 = -3960 zł.

Wskaźnik wykorzystania środków: (20000 zł - 31,14 zł + (-3960)) zł./ (15564,8 zł) = 103%;

Jeżeli cena bid wykaże wartość 3,8710 Klient zostanie wezwany do uzupełnienia depozytu zabezpieczającego lub podjęcia innych działań mających na celu ograniczenie jego ekspozycji na ryzyko.

Jeżeli cena bid spadnie poniżej 3,8315 wówczas: Wskaźnik wykorzystania środków wykaże wartość 50%.

(20000 zł - 31,14 zł + (-12240)) zł./ (15564,8 zł) = 50%;

W takiej sytuacji zostanie wygenerowane zlecenie zamykające otwartą pozycję na rachunku Klienta.

Platforma TMS Direct i TMS MiniDirect

Przykład działania „Stop Out”: Klient posiada na rachunku środki w wysokości 30 000 PLN. Klient otworzył krótką pozycję o nominale 155.000 USD/PLN po cenie bid 4,2145. Kilka dni później cena ask wynosiła 4,3100, sytuacja Klienta przedstawia się następująco:

- saldo rachunku 30 000 zł
- wymagany depozyt zabezpieczający: 13 064,95 zł (2%*155000*4,2145)
- wycena pozycji (4,2145- 4,3100)*155.000 = -14802,5 zł.

Poziom wykorzystania środków: 13 064,95/(30000 zł -14802,5) zł.)= 86%;

Jeżeli cena ask wykaże wartość 4,3315 Klient zostanie wezwany do uzupełnienia depozytu zabezpieczającego lub podjęcia innych działań mających na celu ograniczenie jego ekspozycji na ryzyko.

Jeżeli cena ask wzrośnie do wysokości i powyżej 4,3519 wówczas: Poziom wykorzystania środków wykaże wartość 150% i powyżej. 13 064,95/(30000 zł -21297) zł.)= 150%.

W takiej sytuacji zostanie wygenerowane zlecenie zamykające wszystkie otwarte pozycje na rachunku Klienta.

III.4. Ryzyko kredytowe:

Jest to ryzyko polegające na tym, że kontrahent, z którym transakcja została zawarta lub emitent (wystawca) instrumentu finansowego nie będzie w stanie wywiązać się ze swoich zobowiązań.

W ramach ryzyka kredytowego można wydzielić ryzyko przedroczniczeniowe rozumiane, jako wystąpienie sytuacji, w której przed kontraktowym terminem rozliczenia druga strona transakcji np. z uwagi na swoją złą sytuację finansową, odmawia realizacji swoich zobowiązań, w tym wynikających z transakcji z innymi kontrahentami oraz ryzyko rozliczeniowe rozumiane, jako niewypełnienie zobowiązań w dniu rozliczenia.

III.5. Siła wyższa:

Jest to ryzyko lub okoliczności pozostające poza kontrolą człowieka, które nie dają się z góry przewidzieć, mające wpływ na prowadzoną przez niego działalność.

III.6. Ryzyko operacyjne:

Ryzyko związane z możliwością wystąpienia awarii systemów, problemów kadrowych czy proceduralnych, a także zamierzonych działań osób reprezentujących strony transakcji bądź osób trzecich, nakierowane na bezprawne uzyskanie korzyści, które to ryzyka bezpośrednio bądź pośrednio mogą oddziaływać na strony transakcji i/lub parametry transakcji.

Klient powinien mieć na uwadze fakt, że dokonywanie transakcji za pośrednictwem systemów elektronicznych obarczone jest ryzykiem wystąpienia błędów lub opóźnień w realizacji transakcji lub emisji danych. W wyniku nieprawidłowości w funkcjonowaniu systemu zlecenie pozostawione przez Klienta może nie zostać zrealizowane, bądź też warunki jego realizacji mogą różnić się od pierwotnej intencji Klienta.

Wspomniane powyżej zamierzone lub niezamierzone działania osób i instytucji mających istotny wpływ na rynki finansowe, działanie algorytmów transakcyjnych lub awarie systemów mogą wywoływać zdarzenia typu „flash crash”, oznaczające gwałtowny, nieprzewidywalny i głęboki spadek kursu danego instrumentu finansowego w bardzo krótkim czasie (liczonym w sekundach lub minutach). Zdarzenia typu „flash crash” charakteryzują się również szybkim jak spadek odbiciem kursu danego instrumentu, zazwyczaj do poziomów zbliżonych do wyceny sprzed wystąpienia zdarzenia. Takie zdarzenia mogą jednak oddziaływać na transakcje zawierane przez Klientów poprzez aktywację zleceń typu Stop Loss. Zlecenie Stop Loss po aktywacji jest realizowane po pierwszej dostępnej cenie, co w wyniku dużego wahania cen, będącego efektem zdarzenia typu „flash crash” może oznaczać realizację zlecenia Stop Loss po cenie dużo niższej niż wynikającej ze zlecenia Klienta.

III.7. Ryzyko podatkowe:

Ryzyko związane z kwestionowaniem przez organy podatkowe rozliczeń podatkowych Klienta. Dla zminimalizowania powyższego ryzyka, TMS Brokers zaleca Klientom skorzystanie z pomocy doradcy podatkowego w określeniu konsekwencji podatkowych związanych z nabyciem i zbyciem instrumentów finansowych.

III.8. Ryzyko inflacji:

Ryzyko, że inflacja będzie miała negatywny wpływ na zwrot z przeprowadzanej transakcji. Ryzyko to oznacza, że w wyniku inflacji kwota środków otrzymanych w dniu rozliczenia transakcji, może posiadać mniejszą siłę nabywczą (nie będzie pozwalać na nabycie tego samego koszyka dóbr), w odniesieniu do siły nabywczej w dniu zawarcia transakcji.

Powyższe kategorie dotyczą podstawowych typów ryzyka, które są związane z instrumentami finansowymi rynku nieregulowanego (OTC), oferowanymi przez Dom Maklerski TMS Brokers SA za pośrednictwem systemów transakcyjnych. Nie można jednak wykluczyć, że w pewnych okolicznościach pojawiają się kategorie

ryzyka nieopisane powyżej, bądź te, które zostały zaprezentowane, będą miały większy wpływ na sytuację poszczególnych Klientów.

Zaprezentowane w dokumencie opisy ryzyk odnoszą się głównie do pojedynczych transakcji (instrumentów). Zawarcie wielu transakcji jednocześnie, wchodzących w skład tzw. struktur transakcji (np. struktur opcyjnych), oznacza powstanie profilu ryzyka, który może zasadniczo różnić się od profilu ryzyka pojedynczych transakcji. W szczególnych przypadkach może to oznaczać większe ryzyko ponoszone przez Klienta.

III.9. Ryzyko spreadów:

Spready transakcyjne mogą ulegać w niektórych sytuacjach zmianie, wynikiem czego może być niekorzystna zmiana wartości aktywów na rachunku Klienta i poniesienie nieoczekiwanych strat. Spready ulegają rozszerzeniu w szczególności w następujących warunkach:

- w okresie przekraczającym godziny pracy lokalnego rynku dla danego instrumentu finansowego,
- w okresie ponadprzeciętnych wahań kursów,
- w okresie ograniczonej płynności,
- w związku z zaistniałymi lub spodziewanymi skutkami wydarzeń gospodarczych i politycznych, mających wpływ na rynek finansowy,
- w okresie świątecznym na rynku lokalnym dla danego Instrumentu Finansowego,
- w przypadkach wystąpienia zdarzeń definiowanych, jako siła wyższa,
- w innych uzasadnionych przypadkach.

III.10. Ryzyko wykonania zlecenia oczekującego po innej cenie niż cena określona w zleceniu

Dom Maklerski TMS Brokers S.A. zobowiązuje się do dołożenia wszelkich możliwych starań dla niezwłocznego wykonania zlecenia po osiągnięciu określonej przez Klienta w zleceniu ceny, jednak nie gwarantuje wykonania zlecenia po tej cenie. W szczególności w przypadku wystąpienia luki cenowej między kursem zamknięcia a kursem otwarcia następnej sesji notowań danego instrumentu finansowego, zlecenia oczekujące dotyczące tego instrumentu, których cena znajduje się w przedziale pomiędzy ceną zamknięcia a ceną otwarcia, są realizowane po cenie otwarcia, a nie po cenie określonej w zleceniu.

Dla rynku OTC ceny, jakie następują po okresach luk cenowych mogą różnić się w zależności od źródła (brokera lub agencji informacyjnej).

III.11. Ryzyko zawierania transakcji na instrumentach opartych o notowania towarów

Towary charakteryzują się ponadprzeciętną zmiennością, wyższą niż obserwowana na jakichkolwiek innych aktywach. Zmienność ta wynika z faktu, że towary nie zawsze są łatwe w przechowywaniu, mogą ulegać szybkiemu zepsuciu, a ich zasoby na powierzchni Ziemi mogą być ograniczone. W sytuacji gdy na skutek zdarzeń o charakterze klimatycznym lub geopolitycznym wystąpią zmiany w dostępnych zasobach danego towaru, jego cena może podlegać dynamicznym wahaniom. Zmiany w dostępności danych towarów mogą także skutkować zmianą charakterystyki kursów terminowych danego towaru, a w szczególności zmianom zwyczajowej sytuacji występującej na danym towarze z contango na backwardation i odwrotnie. Ze

względów, o których mowa powyżej instrumenty oparte o notowania towarów powinny być przedmiotem szczególnej analizy ryzyka przez Klienta.

III.12. Ryzyko kontrahenta

Ryzyko kontrahenta zaliczane jest do ryzyka kredytowego i oznacza, możliwość poniesienia straty finansowej z powodu niewywiązania się partnera transakcji z jego zobowiązań. Powyższe oznacza, że Klient jest narażony na ryzyko ogłoszenia upadłości przez TMS Brokers lub znaczącego pogorszenia się jego wiarygodności kredytowej przed ostatecznym rozliczeniem transakcji. TMS Brokers ponosi ryzyko kontrahenta wobec innych podmiotów współpracujących takich jak: banki, podmioty dostarczające płynność, inne firmy inwestycyjne, w których zawierane są transakcje zabezpieczające. Ogłoszenie upadłości przez wskazane powyżej podmioty może mieć wpływ na sytuację kredytową TMS Brokers i tym samym na ryzyko ponoszone przez Klienta.

Instrumenty finansowe oferowane przez TMS Brokers nie podlegają obowiązkowi centralnego rozliczania. Dodatkowo transakcje z klientami zawierane są w modelu wykonywania zleceń na własny rachunek, w efekcie czego klient nie ma możliwości przeniesienia pozycji w instrumentach finansowych do innej firmy inwestycyjnej.

III.13. Ryzyko zawierania transakcji na instrumentach opartych o ceny tzw. walut wirtualnych (kryptowalut)

Waluty wirtualne są stosunkowo nowym zjawiskiem. Nie są formalnie walutami, tj. znakami płatniczymi emitowanymi przez banki centralne, a wręcz przeciwnie - stanowią dla nich konkurencję. W efekcie niektóre kraje rozważają zakaz obrotu na walutach wirtualnych lub dokonują przymusowego zamknięcia quasi-giełd, które działają na ich terenie. Takie decyzje organów nadzoru mogą poważnie wpłynąć na relację popytu i podaży, co będzie miało bezpośredni wpływ na wycenę instrumentów finansowych opartych o ceny takich walut wirtualnych.

Handel walutami wirtualnymi odbywa się na quasi-giełdach (formalnie nie są to rynki regulowane) przez 24 godziny na dobę i przez 7 dni w tygodniu. Tym samym w okresie, gdy inne rynki finansowe są zamknięte na rynku walut wirtualnych dochodzić będzie do spadku płynności, w efekcie czego rynki te będą bardziej podatne na zmiany przy zaangażowaniu nawet nieznacznych kwot, co będzie miało bezpośredni wpływ na wycenę instrumentów finansowych opartych o ceny takich walut wirtualnych. Nadto należy wskazać, że TMS Brokers nie oferuje godzin handlu na oferowanych przez siebie instrumentach finansowych pokrywających się z godzinami handlu na instrumencie bazowym (tj. walutach wirtualnych) - w szczególności dotyczy to weekendów. Skutkiem tego mogą być luki cenowe.

Należy także wskazać, iż w związku z faktem znaczących wzrostów na rynkach walut wirtualnych rośnie diametralnie ryzyko nagłego odwrócenia tej tendencji i znaczących spadków cen instrumentu bazowego.

IV. CHARAKTERYSTYKA INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH ORAZ WSKAZANIE RYZYK

Rodzaje ryzyk zaprezentowane poniżej należy traktować, jako istotne, ale nie jedyne ryzyka związane z zawieraniem lub rozliczaniem transakcji w zakresie instrumentów finansowych oferowanych przez Dom Maklerski TMS Brokers S.A.

IV.1. TRANSAKcje TYPU FX SPOT

Charakterystyka

Transakcje FX Spot mają charakter typowy dla rynku walutowego nieregulowanego. Rozliczenie odbywa się w czasie rzeczywistym poprzez transfer różnicy pomiędzy ceną w momencie otwarcia pozycji i ceną w momencie zamknięcia pozycji w walucie. Transakcje te nie nakładają na żadną ze stron obowiązku dostawy instrumentu bazowego. Z tego względu zawierane przez TMS Brokers transakcje ujmowane są jako transakcje pochodne. Transakcje FX Spot umożliwiają wykorzystanie mechanizmu dźwigni finansowej. W przypadku instrumentów walutowych są to transakcje nabycia/sprzedazy danej waluty za inną walutę realizowane na bieżąco po cenach kwotowanych w trybie on-line przez udostępniony Klientowi elektroniczny system transakcyjny. W przypadku pozostałych instrumentów finansowych może być kurs lub cena indeksu giełdowego, akcji, surowca lub innego instrumentu bazowego.

W sytuacji, gdy Klient do końca dnia nie wykona transakcji przeciwstawnej do transakcji wykonanej pierwotnie, wówczas pozycja pozostaje utrzymana na kolejny dzień. Operacja przeniesienia transakcji na kolejny dzień wiąże się z naliczeniem punktów SWAP, czyli skorygowaniem kursu zawarcia transakcji spot o ich wartość.

Zawarcie transakcji typu FX Spot wiąże się z zaciągnięciem przez Klienta dodatkowych zobowiązań związanych z wymogiem utrzymania i uzupełniania odpowiedniego poziomu zabezpieczenia na warunkach opisanych w regulaminie konkretnego systemu transakcyjnego.

Opis ryzyka:

- Ryzyko niekorzystnej zmiany ceny instrumentu bazowego (Ryzyko rynkowe)

Istnieje ryzyko, że zmiana ceny jednej waluty wobec innej będzie miała negatywny wpływ na wycenę transakcji i w konsekwencji na wyniki finansowe Klienta. Ryzyko jest uzależnione od różnicy kursów walut ustalonych w transakcji i występujących na rynku w dniu rozliczenia transakcji.

Przykład: Klient zakupił CFD na parę walutowa EUR/USD (otworzył pozycję dłużą) o nominale 10.000 EUR po kursie 1,10. Jeśli kurs wzrośnie do poziomu 1,15, wówczas Klient odnotuje zysk na ww. pozycji w wysokości 500 USD (liczone, jako $10.000 \times 0,05$). Jeżeli kurs spadnie do poziomu 1,03, wtedy strata z pozycji Klienta będzie wynosiła 700 USD. Wynik na transakcji jest zmienny w czasie i związany z bieżącą wyceną instrumentu finansowego. W momencie zamknięcia pozycji następuje jego „zamrożenie” i zarachowanie na rachunku pieniężnym.

- Ryzyko dźwigni finansowej

Dzięki zastosowaniu mechanizmu dźwigni finansowej inwestor ma możliwość zawierania transakcji, których wartość nominalna znacznie przekracza wysokość wniesionego depozytu zabezpieczającego. W związku z powyższym nawet niewielkie wahania kursów instrumentów bazowych mogą mieć istotny wpływ na wartość depozytu, a w konsekwencji, mogą być przyczyną poniesienia strat przekraczających wartość wniesionego depozytu.

Dodatkowo TMS Brokers może stosować w przypadku niektórych oferowanych systemów transakcyjnych podejście portfelowe w zakresie wyliczania depozytu zabezpieczającego dla rachunku. Oznacza to, że w przypadku otwartych kilku pozycji w Instrumentach Finansowych OTC na jednym rachunku wymagane depozyty zabezpieczające z tytułu każdej z otwartej pozycji

w Instrumentie Finansowym z rynku OTC mogą się wzajemnie znosić.

- Ryzyko ograniczenia dostępności rynku dla danego instrumentu bazowego (Ryzyko płynności)

Ryzyko jest związane z brakiem możliwości lub ograniczonym obrotem danym instrumentem, co powoduje, że instrument ten nie może być nabyty/sprzedany w dowolnym momencie lub cena, po której realizacji transakcji znacząco odbiega od tej, która mogłaby być uzyskana w warunkach pełnej płynności rynkowej. Wpływać to może także na utrudnienia w wyjściu z inwestycji. Ryzyko płynności jest niewielkie w przypadku najważniejszych walut, takich jak: EUR, USD, GBP, JPY i inne oraz waluty krajowej PLN, a może być wyższe dla walut, które są mniej powszechne w obrocie.

Przykład zmaterializowania ryzyka braku płynności: w dniu 15 stycznia 2015 r. SNB (Szwajcarski Bank Centralny) podjął decyzję w wyniku, której doszło do gwałtownej oraz znacznej zmiany kursu franka szwajcarskiego do wszystkich pozostałych walut. W wyniku zaistniałej sytuacji największe banki oraz instytucje finansowe przestały kwotować waluty lub kwotowały je ze znacznym spreadem istotnie przekraczającym spread w warunkach normalnych. W ciągu kilku minut kurs CHF zmienił się o ok 15-20%. Konsekwencją tej sytuacji było powstanie debetów na rachunkach inwestorów, w szczególności inwestorów, którzy zawierali transakcje w oparciu o instrumenty zawierające dźwignie finansowa. Klient powinien mieć świadomość, że takie sytuacje mogą powtarzać się w przyszłości a w ich rezultacie zmiana może okazać się większa niż w prezentowanym przykładzie.

- Ryzyko związane z koniecznością uzupełnienia depozytu zabezpieczającego

Transakcje zabezpieczane depozytem są obciążone ryzykiem. Umożliwiają one otwieranie pozycji o wartości wyższej niż wartość rachunku, więc jeśli notowania instrumentu bazowego zmieniają się na niekorzyść z punktu widzenia inwestora, inwestor może ponieść dotkliwe straty, w tym również stratę kwoty depozytu zabezpieczającego. W przypadku, gdy wskaźnik Poziomu Zabezpieczenia spadnie poniżej określonej w Regulaminie systemu transakcyjnego wartości, TMS Brokers może zamknąć wybrane lub wszystkie otwarte pozycje na rachunku klienta.

Dodatkowo czynnikiem ryzyka związanego z koniecznością uzupełnienia depozytu zabezpieczenia mogą być następujące okoliczności:

- TMS Brokers podejmie decyzję o podniesieniu stawek depozytów zabezpieczających, a klient w celu utrzymania otwartych pozycji powinien dopłacić środki,

- dla systemów TMS Trader i TMS Connect na skutek dopłat powiększy się saldo księgowo rachunku pieniężnego w efekcie czego stosowana dla otwartych pozycji stawka depozytu zabezpieczającego wzrośnie, a klient w celu utrzymania otwartych pozycji powinien dopłacić środki.

Szczegółowe zasady zamykania pozycji Klienta przez TMS Brokers zostały określone w poszczególnych regulaminach usługi.

- Ryzyko kraju

Ryzyko to związane jest z możliwością zwiększenia spreadu lub w ostateczności zawieszenia kwotowań na danym

instrumencie, będącym instrumentem bazowym kontraktu CFD, spowodowanego wydarzeniami o charakterze politycznym, makroekonomicznym lub katastrofami naturalnymi (Sila Wyższa) w danym kraju, który jest krajem właściwym dla tego instrumentu bazowego.

Ryzykiem kraju jest również zmiana prawa dewizowego lub wstrzymanie wymienialności waluty przez organy sprawujące władzę lub politykę monetarną w danym kraju.

▪ Ryzyko kontrahenta

Z zawieraniem transakcji typu FX Spot wiąże się ryzyko kredytowe TMS Brokers, to jest ryzyko utraty zdolności przez TMS Brokers do regulowania swoich zobowiązań w terminie, w tym ryzyko upadłości TMS Brokers. Ryzyko to może skutkować nie dokonaniem przez TMS Brokers płatności na rzecz Klienta, które wynikają z warunków zawartych transakcji.

TMS Brokers zastrzega, że należności Klienta wynikające z transakcji typu FX Spot zawartych na podstawie odpowiednich regulaminów nie są środkami objętymi ochroną gwarancyjną w rozumieniu ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji.

IV.2. KONTRAKT NA RÓŻNICE KURSOWE (CFD)

Charakterystyka

Kontrakt na różnice kursowe (kontrakt CFD) jest instrumentem pochodnym, który umożliwia inwestorom obrót oparty na zmieniających się na rynku cenach akcji oraz indeksów bez posiadania prawa własności danych akcji. Jest to instrument niewystandaryzowany, tak więc parametry kontraktu CFD, jak wartość transakcji, minimalna zmiana ceny, czy czas zapadalności nie są ustalone. Kontrakt CFD stworzono dla odwzorowania tradycyjnego handlu akcjami na rynku instrumentów pochodnych, z tym, że inwestor kupując kontrakt CFD nie staje się udziałowcem w kapitale spółki, a jego zyski wynikają ze zmian kursów instrumentu bazowego oraz w przypadku posiadania pozycji długiej mogą również wynikać z wypłaty dywidendy lub sprzedaży prawa do objęcia akcji nowej emisji.

Kontrakty CFD oferowane przez TMS Brokers mają charakter nierzeczywisty, tzn. rozliczenie odbywa się poprzez transfer różnicy pomiędzy ceną instrumentu bazowego w momencie otwarcia pozycji, a ceną instrumentu w momencie zamknięcia pozycji. Transakcje te nie nakładają na żadną ze stron obowiązku dostawy instrumentu bazowego. Inwestowanie w kontrakty CFD umożliwia wykorzystanie mechanizmu dźwigni finansowej.

Zawarcie transakcji uwzględniającej kontrakt CFD wiąże się z zaciągnięciem przez Klienta dodatkowych zobowiązań związanych z wymogiem utrzymania i uzupełniania odpowiedniego poziomu zabezpieczenia na warunkach opisanych w regulaminie konkretnego systemu transakcyjnego.

Opis ryzyka:

▪ Ryzyko niekorzystnej zmiany ceny instrumentu bazowego (Ryzyko rynkowe)

Istnieje ryzyko, że ceny instrumentu bazowego zmieniają się niekorzystnie z punktu widzenia inwestora i w momencie zamknięcia pozycji może on ponieść stratę, która dodatkowo może być zwielokrotniona w wyniku działania mechanizmu dźwigni finansowej.

▪ Ryzyko dźwigni finansowej

Dzięki zastosowaniu mechanizmu dźwigni finansowej inwestor ma możliwość zawierania transakcji, których wartość nominalna znacznie przekracza wysokość wniesionego depozytu zabezpieczającego. W związku z powyższym nawet niewielkie wahania kursów instrumentów bazowych mogą mieć istotny wpływ na wartość depozytu, a w konsekwencji, mogą być przyczyną poniesienia strat przekraczających wartość wniesionego depozytu.

▪ Ryzyko ograniczenia dostępności rynku dla danego instrumentu bazowego (Ryzyko płynności)

Ryzyko płynności może wynikać z ograniczeń płynności danego instrumentu bazowego lub całkowitego zawieszenia notowań na stosownym rynku, co oznacza możliwość realizacji zlecenia, ale po cenie znacząco odbiegającej od ceny, którą można by uzyskać na w pełni płynnym rynku albo brak możliwości zawarcia transakcji lub złożenia zlecenia i w konsekwencji poniesienie strat/ nie uzyskania zysku. Wpływać to może także na utrudnienia w wyjściu z inwestycji.

Przykład zmaterializowania ryzyka braku płynności: w dniu 15 stycznia 2015 r. SNB (Szwajcarski Bank Centralny) podjął decyzję w wyniku, której doszło do gwałtownej oraz znacznej zmiany kursu franka szwajcarskiego do wszystkich pozostałych walut. W wyniku zaistniałej sytuacji największe banki oraz instytucje finansowe przestały kwotować waluty lub kwotowały je ze znacznym spreadem istotnie przekraczającym spread w warunkach normalnych. W ciągu kilku minut kurs CHF zmienił się o ok 15-20%. Konsekwencją tej sytuacji było powstanie debetów na rachunkach inwestorów, w szczególności inwestorów, którzy zawierali transakcje w oparciu o instrumenty zawierające dźwignię finansową. Klient powinien mieć świadomość, że takie sytuacje mogą powtarzać się w przyszłości a w ich rezultacie zmiana może okazać się większa niż w prezentowanym przykładzie.

▪ Ryzyko związane z koniecznością uzupełnienia depozytu zabezpieczającego

Transakcje zabezpieczane depozytem są obciążone ryzykiem. Umożliwiają one otwieranie pozycji o wartości wyższej niż wartość rachunku, więc jeśli notowania instrumentu bazowego zmieniają się na niekorzyść z punktu widzenia inwestora, inwestor może ponieść dotkliwe straty, w tym również stratę kwoty depozytu zabezpieczającego. W przypadku, gdy wskaźnik Poziomu Zabezpieczenia spadnie poniżej określonej w Regulaminie systemu transakcyjnego wartości, TMS Brokers może zamknąć wybrane lub wszystkie otwarte pozycje na rachunku klienta.

Dodatkowo czynnikiem ryzyka związanego z koniecznością uzupełnienia depozytu zabezpieczającego mogą być następujące okoliczności:

- TMS Brokers podejmie decyzję o podniesieniu stawek depozytów zabezpieczających, a klient w celu utrzymania otwartych pozycji powinien dopłacić środki,

- dla systemów TMS Trader i TMS Connect na skutek dopłat powiększy się saldo księgowe rachunku pieniężnego w efekcie czego stosowana dla otwartych pozycji stawka depozytu zabezpieczającego wzrośnie, a klient w celu utrzymania otwartych pozycji powinien dopłacić środki.

Szczegółowe zasady zamykania pozycji Klienta przez TMS Brokers zostały określone w poszczególnych regulaminach usługi.

- Ryzyko wstrzymania lub zawieszenia notowań przez organizatora rynku

Istnieje ryzyko, iż notowania instrumentu kapitałowego, będącego instrumentem bazowym dla kontraktu CFD, zostaną wstrzymane lub zawieszane przez operatora giełdy właściwej dla danego instrumentu kapitałowego. W takiej sytuacji wstrzymane lub zawieszane mogą zostać również notowania kontraktu CFD na dany indeks instrument kapitałowy. W konsekwencji Klient może nie mieć możliwości zawarcia transakcji i ponieść straty.

Jeśli operator danej giełdy podejmie decyzję o anulowaniu transakcji zawartych w danym przedziale cen, Dom Maklerski TMS Brokers może także dokonać anulacji transakcji zawartych przy użyciu transakcji CFD.

- Ryzyko przymusowego zamknięcia krótkich pozycji na CFD

W przypadku posiadania otwartych pozycji na CFD istnieje ryzyko przymusowego zamknięcia krótkich pozycji po niekorzystnej dla inwestora cenie.

- Ryzyko bankructwa emitenta instrumentu bazowego dla kontraktu CFD

W przypadku bankructwa emitenta instrumentu kapitałowego, będącego instrumentem bazowym dla kontraktu CFD, systemy prawne krajów, w których takie instrumenty są notowane mogą przewidywać różne skutki prawne dla będących w obrocie instrumentów finansowych emitenta.

Przykład: amerykańska spółka notowana na giełdzie NYSE korzysta z „Chapter 11” – amerykańskich przepisów dotyczących upadłości układowej. Przepisy te pozwalają na anulowanie i wygaszenie akcji zwykłych bez prawa konwersji akcji spółki w upadłości na akcje spółki powstałej w wyniku reorganizacji.

Konstrukcja kontraktu CFD zakłada, że jego wartość odzwierciedla zmiany notowań i zdarzenia korporacyjne dla instrumentu bazowego.

Dom Maklerski TMS Brokers może zatem dokonać zamknięcia pozycji Klienta w przypadku umorzenia lub wycofania z obrotu instrumentu bazowego dla kontraktu CFD. Klient może stracić część lub całość zainwestowanych środków.

Istnieje również ryzyko, że w przypadku przewlekłości postępowania upadłościowego emitenta instrumentu bazowego kontrakt CFD nie zostanie zamknięty, a Klient nie będzie miał możliwości rozliczenia straty podatkowej.

- Zlecenia wykonane częściowo

W warunkach niskiej płynności, zlecenia Klienta mogą zostać wykonane częściowo, po kolejnych cenach dostępnych w ramach arkusza zleceń w okresie ważności zlecenia. Jako cena zawarcia transakcji zostanie wyznaczona cena będąca średnią ważoną cen cząstkowych po których realizowano zlecenie.

W takim przypadku ryzykiem jest fakt, że cena zawarcia transakcji może odbiegać od ceny wskazanej przez klienta w zleceniu.

- Ryzyko realizacji zlecenia z limitem po cenie niższej niż wskazana przez Klienta

Dla systemów TMS Trader, TMS Connect w przypadku zleceń z limitem, możliwa jest realizacja zlecenia Klienta po cenie lepszej, takiej samej lub gorszej niż cena wskazana przez Klienta w zleceniu. Odmierna parametryzacja systemu TMS Direct powoduje, że zlecenia z limitem, w przypadku tego systemu, mogą zostać zrealizowane tylko po takiej samej lub lepszej cenie niż cena wskazana przez Klienta w zleceniu.

- Moment naliczenia marży na CFD

Dla niektórych systemów transakcyjnych TMS Brokers może przewidywać naliczanie marży na spread. W zakresie naliczania marży mogą istnieć odmienne zasady dotyczące momentu jej naliczenia dla poszczególnych kategorii instrumentów finansowych.

Przykład: W przypadku CFD na kontrakty futures lub CFD na pary walutowe w systemie TMS Direct uwidocznioma cena rynkowa Instrumentu Finansowego jest wynikowa ceny instrumentu bazowego oraz marży na spread. W związku z tym, Klient widzi w systemie transakcyjnym cene instrumentu już z uwzględnioną marżą.

Natomiast w przypadku CFD na akcje w systemie transakcyjnym TMS Direct marża doliczana jest na etapie posttransakcyjnym, co oznacza, że transakcja zostanie zrealizowana po cenie Instrumentu Bazowego, jednakże cena zakupu CFD na akcje zostanie skorygowana o marżę TMS Brokers w ramach czynności posttransakcyjnych. W efekcie cena wykonania transakcji będzie inna niż cena zlecona przez Klienta w zleceniu.

Powyższe odmienne zasady ustalenia momentu naliczania marży mają wpływ na możliwość realizacji zleceń oczekujących. W drugim opisywanym przypadku zlecenia będą realizowane częściej niż w pierwszym, przez co rośnie prawdopodobieństwo realizacji strategii zdefiniowanej przez Klienta.

- Ryzyko kontrahenta

Z zawieraniem transakcji obejmujących kontrakty CFD wiąże się ryzyko kredytowe TMS Brokers, to jest ryzyko utraty zdolności przez TMS Brokers do regulowania swoich zobowiązań w terminie, w tym ryzyko upadłości TMS Brokers. Ryzyko to może skutkować nie dokonaniem przez TMS Brokers płatności na rzecz Klienta, które wynikają z warunków zawartych transakcji.

TMS Brokers zastrzega, że należności Klienta wynikające z transakcji obejmujących kontrakty CFD zawartych na podstawie odpowiednich regulaminów nie są środkami objętymi ochroną gwarancyjną w rozumieniu ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji.

IV.3. KONTRAKT NA RÓŻNICE KURSOWE (CFD) OPARTY NA KRYPTOWALUTACH

Charakterystyka

Kontrakty na różnice kursowe (kontrakty CFD) oparte na kryptowalutach z technicznego punktu widzenia nie odbiegają od pozostałych kontraktów na różnice kursowe. Specyfika ich instrumentu bazowego powoduje jednak narażenie na swoiste

kategorii ryzyka (m. in. ryzyko zmienności kursu instrumentu bazowego, ryzyko regulacyjne, ryzyko technologiczne).

Kryptowaluty, zwane inaczej walutami wirtualnymi lub walutami cyfrowymi to jednostki rachunkowe opierające się w większości na technologii łańcucha bloków (ang. *blockchain*), czyli rozproszonym systemie księgowym bazującym na kryptografii, przechowującym informacje o stanie posiadania w tych jednostkach. Cechą charakterystyczną kryptowalut jest ich decentralizacja. Oznacza to, że nie są one powiązane z żadnym emitentem centralnym. Ze względu na nieuregulowany status prawny kryptowalut, inwestycje w instrumenty pochodne oparte na kryptowalutach cechują się bardzo wysokim poziomem ryzyka. Zawarcie transakcji uwzględniającej kontrakt CFD na kryptowalutach wiąże się z zaciągnięciem przez Klienta dodatkowych zobowiązań związanych z wymogiem utrzymania i uzupełniania odpowiedniego poziomu zabezpieczenia na warunkach opisanych w regulaminie konkretnego systemu transakcyjnego.

Opis ryzyka:

- Ryzyko zmienności kursu instrumentu bazowego (Ryzyko rynkowe)

Istnieje ryzyko, że kurs instrumentu bazowego zmieni się na niekorzyść inwestora (w innym kierunku niż przewidywany przez inwestora) i w momencie zamknięcia pozycji może on ponieść stratę, która dodatkowo może być zwielokrotniona w wyniku działania mechanizmu dźwigni finansowej. Kurs kryptowalut charakteryzuje się szczególnie wysoką zmiennością. Pojedyncze transakcje mogą istotnie wpływać na kształtowanie się ich kursu. Kurs kryptowalut może być kształtowany pod wpływem wskaźników makroekonomicznych charakterystycznych dla większości instrumentów bazowych tj. stóp procentowych, stopy bezrobocia, tempa wzrostu gospodarczego, poziomu inflacji, sytuacji politycznej. Na kurs kryptowalut istotny wpływ mają także wydarzenia ściśle związane z rynkiem kryptowalutowym, takie jak tzw. „hard forks”, czyli rozwidlanie łańcucha bloków danej kryptowaluty.

Dodatkowo należy zaznaczyć, że istnieje znaczące ryzyko arbitrażu pomiędzy różnymi giełdami, na których handluje się tą samą kryptowalutą. Oznacza to, że cena tej samej kryptowaluty – np. Bitcoin może być znacząco różna w kilku podmiotach. To samo dotyczy również kontraktów futures emitowanych przez giełdy nadzorowane. Np. kontrakt futures na Bitcoin na giełdzie CME oraz na giełdzie CBOE pomimo tego samego terminu zapadalności mogą mieć różnicę w cenie.

- Ryzyko regulacyjne

Zmiana przepisów prawa, a także zajęcie oficjalnego stanowiska przez właściwe organy nadzoru w kwestii prawnej kwalifikacji kryptowalut może wpływać bezpośrednio lub pośrednio na sytuację ekonomiczną inwestorów, a tym samym na kurs instrumentu bazowego, płynność obrotu i jego wielkość.

- Ryzyko technologiczne:

W przypadku kryptowalut zaufanie do podmiotu trzeciego, który gwarantuje rzetelność obrotu zostało zastąpione zaufaniem do systemu informatycznego. Czynności zawierane w ramach łańcucha bloków opierają się o mechanizm konsensusu, polegający na zatwierdzaniu transakcji i dołączaniu nowych bloków do dotychczasowego

łańcucha bloków. Próba zmiany jednego bloku pociąga za sobą zmianę całego następującego po nim łańcucha bloków, tak więc transakcje zawarte na danym łańcuchu bloków są nieodwracalne. Zgodnie z aktualnym stanem rozwoju nauki nie jest możliwe złamanie rejestru opartego na łańcuchu bloków, jednak podmioty świadczące usługi w zakresie wymiany kryptowalut są narażone na ataki hakerskie, co może przyczynić się do utraty zaufania do całej technologii, a w konsekwencji możliwości całkowitej utraty wartości kryptowalut.

Ze względu na całkowitą decentralizację kryptowalut, będących instrumentem bazowym dla opartych na nich instrumentów pochodnych, inwestorzy nie są narażeni na ryzyko bankructwa emitenta.

- Ryzyko dźwigni finansowej

Dzięki zastosowaniu mechanizmu dźwigni finansowej inwestor ma możliwość zawierania transakcji, których wartość nominalna znacznie przekracza wysokość wniesionego depozytu zabezpieczającego. W związku z powyższym nawet niewielkie wahania kursów instrumentów bazowych mogą mieć istotny wpływ na wartość depozytu, a w konsekwencji, mogą być przyczyną poniesienia strat znacznie przekraczających wartość wniesionego depozytu. Kryptowaluty są instrumentem bazowym szczególnie podatnym na duże wahania kursów, tak więc ryzyko poniesienia strat w razie zastosowania mechanizmu dźwigni finansowej jest bardzo wysokie.

- Ryzyko ograniczenia dostępności rynku dla danego instrumentu bazowego (Ryzyko płynności)

Ryzyko płynności może wynikać z ograniczeń płynności danego instrumentu bazowego lub całkowitego zawieszenia notowań na stosownym rynku, co oznacza możliwość realizacji zlecenia, ale po cenie znacząco odbiegającej od ceny, którą można by uzyskać na w pełni płynnym rynku albo brak możliwości zawarcia transakcji lub złożenia zlecenia i w konsekwencji poniesienie straty/ nie uzyskanie zysku. Wpływać to może także na utrudnienia w wyjściu z inwestycji.

Przykład zmaterializowania ryzyka braku płynności: w dniu 15 stycznia 2015 r. SNB (Szwajcarski Bank Centralny) podjął decyzję w wyniku, której doszło do gwałtownej oraz znacznej zmiany kursu franka szwajcarskiego do wszystkich pozostałych walut. W wyniku zaistniałej sytuacji największe banki oraz instytucje finansowe przestały kwotować waluty lub kwotowały je ze znacznym spreadem istotnie przekraczającym spread w warunkach normalnych. W ciągu kilku minut kurs CHF zmienił się o ok 15-20%. Konsekwencją tej sytuacji było powstanie debetów na rachunkach inwestorów, w szczególności inwestorów, którzy zawierali transakcje w oparciu o instrumenty zawierające dźwignię finansową. Klient powinien mieć świadomość, że takie sytuacje mogą powtarzać się w przyszłości a w ich rezultacie zmiana może okazać się większa niż w prezentowanym przykładzie.

- Ryzyko kosztów finansowania (wysokie punkty swap z tytułu rolowania)

Ryzyko kosztów finansowania (wysokie punkty swap z tytułu rolowania) jest to ryzyko związane z tym, że koszty finansowania tych instrumentów – czyli koszty utrzymywania pozycji przez klienta, ze względu na ich

charakter a przede wszystkim zmienność są znacząco wyższe niż innych walut.

- Ryzyko związane z koniecznością uzupełnienia depozytu zabezpieczającego

Transakcje zabezpieczane depozytem są obciążone ryzykiem. Umożliwiają one otwieranie pozycji o wartości wyższej niż wartość rachunku, więc jeśli notowania instrumentu bazowego zmieniają się na niekorzyść z punktu widzenia inwestora, inwestor może ponieść dotkliwe straty, w tym również stratę kwoty depozytu zabezpieczającego. W przypadku, gdy wskaźnik Poziomu Zabezpieczenia spadnie poniżej określonej w Regulaminie systemu transakcyjnego wartości, TMS Brokers może zamknąć wybrane lub wszystkie otwarte pozycje na rachunku klienta. Szczegółowe zasady zamykania pozycji Klienta przez TMS Brokers zostały określone w poszczególnych regulaminach usługi.

Dodatkowo czynnikiem ryzyka związanego z koniecznością uzupełnienia depozytu zabezpieczenia mogą być następujące okoliczności:

- TMS Brokers podejmie decyzję o podniesieniu stawek depozytów zabezpieczających, a klient w celu utrzymania otwartych pozycji powinien dopłacić środki,

- dla systemów TMS Trader i TMS Connect na skutek dopłat powiększy się saldo księgowe rachunku pieniężnego w efekcie czego stosowana dla otwartych pozycji stawka depozytu zabezpieczającego wzrośnie, a klient w celu utrzymania otwartych pozycji powinien dopłacić środki.

- Ryzyko przymusowego zamknięcia krótkich pozycji na CFD

W przypadku posiadania otwartych pozycji na CFD istnieje ryzyko przymusowego zamknięcia krótkich pozycji po niekorzystnej dla inwestora cenie.

- Zlecenia wykonane częściowo

W warunkach niskiej płynności, zlecenia Klienta mogą zostać wykonane częściowo, po kolejnych cenach dostępnych w ramach arkusza zleceń w okresie ważności zlecenia. Jako cena zawarcia transakcji zostanie wyznaczona cena będąca średnią ważoną cen częściowych po których realizowano zlecenie.

W takim przypadku ryzykiem jest fakt, że cena zawarcia transakcji może odbiegać od ceny wskazanej przez klienta w zleceniu.

- Ryzyko realizacji zlecenia z limitem po cenie niższej niż wskazana przez Klienta

Dla systemów TMS Trader, TMS Connect w przypadku zleceń z limitem, możliwa jest realizacja zlecenia Klienta po cenie lepszej, takiej samej lub gorszej niż cena wskazana przez Klienta w zleceniu. Odmienna parametryzacja systemu TMS Direct powoduje, że zlecenia z limitem, w przypadku tego systemu, mogą zostać zrealizowane tylko po takiej samej lub lepszej cenie niż cena wskazana przez Klienta w zleceniu.

- Moment naliczenia marży na CFD

Dla niektórych systemów transakcyjnych TMS Brokers przewiduje naliczanie marży na spread (mark-up).

W przypadku CFD opartych na kryptowalutach w systemie TMS Connect oraz w systemie TMS Trader uwidocznioma cena rynkowa instrumentu finansowego jest wynikiową ceny

instrumentu bazowego oraz marży na spread. W związku z tym, Klient widzi w systemie transakcyjnym cenę instrumentu już z uwzględnioną marżą.

W związku z tym, że w zakresie naliczania marży mogą istnieć odmienne zasady dotyczące momentu jej naliczania dla poszczególnych kategorii instrumentów finansowych, może to mieć wpływ na kolejność, w jakiej realizowane są zlecenia oczekujące. Rzutuje to z kolei na prawdopodobieństwo realizacji strategii inwestycyjnej zdefiniowanej przez Klienta.

- Ryzyko kontrahenta

Z zawieraniem transakcji obejmujących kontrakty CFD oparte na kryptowalutach wiąże się ryzyko kredytowe TMS Brokers, to jest ryzyko utraty zdolności przez TMS Brokers do regulowania swoich zobowiązań w terminie, w tym ryzyko upadłości TMS Brokers. Ryzyko to może skutkować nie dokonaniem przez TMS Brokers płatności na rzecz Klienta, które wynikają z warunków zawartych transakcji.

TMS Brokers zastrzega, że należności Klienta wynikające z transakcji obejmujących kontrakty CFD opartych na kryptowalutach zawartych na podstawie odpowiednich regulaminów nie są środkami objętymi ochroną gwarancyjną w rozumieniu ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji.

IV.4. FORWARD WALUTOWY (FX Forward)

Charakterystyka

Jest to umowa między dwoma stronami na zakup/ sprzedaż z góry określonej kwoty waluty obcej w ściśle określonym w przyszłości terminie i po ściśle określonej w momencie zawierania kontraktu cenie. Kontrakty forward nie są notowane na rynku regulowanym. Warunki kontraktu forward są negocjowane indywidualnie między stronami. Oferowane przez TMS Brokers za pośrednictwem wybranego przez Klienta systemu transakcyjnego transakcje FX forward są tzw. transakcjami nierzeczywistymi, a w dniu daty rozrachunku transakcji forward instrument finansowy ulega zmianie na kontrakt CFD, bez zmiany instrumentu bazowego na jaki został wystawiony..

Inwestowanie w kontrakty FX forward umożliwia wykorzystanie mechanizmu dźwigni finansowej.

- Pozycja długa w kontrakcie oznacza zobowiązanie nabywcy do zakupu instrumentu bazowego po z góry określonej cenie umownej. Nabywca zawierając taki kontrakt oczekuje, że cena instrumentu bazowego wzrośnie do terminu zapadalności kontraktu.

- Pozycja krótka w kontrakcie oznacza zobowiązanie sprzedawcy do dostarczenia instrumentu bazowego po z góry określonej cenie umownej. Sprzedawca zawierając taki kontrakt oczekuje, że cena instrumentu bazowego spadnie do terminu zapadalności kontraktu.

Zawarcie transakcji typu FX Forward wiąże się z zaciągnięciem przez Klienta dodatkowych zobowiązań związanych z wymogiem utrzymania i uzupełniania odpowiedniego poziomu zabezpieczenia na warunkach opisanych w regulaminie konkretnego systemu transakcyjnego.

Opis ryzyka:

- Ryzyko niekorzystnej zmiany ceny instrumentu bazowego (ryzyko rynkowe)

W przypadku kupna instrumentu forward inwestor osiąga zyski, jeśli cena instrumentu bazowego w momencie rozliczenia kontraktu jest wyższa niż cena umowna przy jednoczesnym uwzględnieniu kosztów kontraktu. Natomiast inwestor ten poniesie stratę, jeśli cena instrumentu bazowego w momencie rozliczenia kontraktu będzie niższa niż cena określona w kontrakcie.

W przypadku sprzedaży instrumentu forward inwestor osiąga zyski, jeśli cena instrumentu bazowego w momencie rozliczenia kontraktu jest niższa niż cena umowna, natomiast inwestor ten poniesie stratę, jeśli cena instrumentu bazowego w momencie rozliczenia kontraktu będzie wyższa niż cena określona w kontrakcie.

- Ryzyko dźwigni finansowej

Dzięki zastosowaniu mechanizmu dźwigni finansowej inwestor ma możliwość zawierać transakcje, których wartość nominalna znacznie przekracza wysokość wniesionego depozytu zabezpieczającego. W związku z powyższym nawet niewielkie wahania kursów instrumentów bazowych mogą mieć istotny wpływ na wartość depozytu, a w konsekwencji, mogą być przyczyną poniesienia strat przekraczających wartość wniesionego depozytu.

- Ryzyko ograniczenia dostępności rynku dla danego instrumentu bazowego (Ryzyko płynności)

Ryzyko jest związane z brakiem możliwości lub ograniczonym obrotem danym instrumentem, co powoduje, że instrument ten nie może być nabyty/ sprzedany w dowolnym momencie lub cena, po której realizacji transakcji znacząco odbiega od tej, która mogłaby być uzyskana w warunkach pełnej płynności rynkowej. Wpływać to może także na utrudnienia w wyjściu z inwestycji. Ryzyko płynności jest niewielkie w przypadku najważniejszych walut, takich jak: EUR, USD, GBP, JPY, i inne oraz waluty krajowej PLN, a może być wyższe dla walut, które są mniej powszechne w obrocie.

Przykład zmaterializowania ryzyka braku płynności: w dniu 15 stycznia 2015 r. SNB (Szwajcarski Bank Centralny) podjął decyzję w wyniku, której doszło do gwałtownej oraz znacznej zmiany kursu franka szwajcarskiego do wszystkich pozostałych walut. W wyniku zaistniałej sytuacji największe banki oraz instytucje finansowe przestały kwotować waluty lub kwotowały je ze znacznym spreadem istotnie przekraczającym spread w warunkach normalnych. W ciągu kilku minut kurs CHF zmienił się o ok 15-20%. Konsekwencją tej sytuacji było powstanie debetów na rachunkach inwestorów, w szczególności inwestorów, którzy zawierali transakcje w oparciu o instrumenty zawierające dźwignię finansową. Klient powinien mieć świadomość, że takie sytuacje mogą powtarzać się w przyszłości a w ich rezultacie zmiana może okazać się większa niż w prezentowanym przykładzie.

- Ryzyko związane z koniecznością uzupełnienia depozytu zabezpieczającego

Transakcje zabezpieczane depozytem są obciążone ryzykiem. Umożliwiają one otwieranie pozycji o wartości wyższej niż wartość rachunku, więc jeśli notowania instrumentu bazowego zmieniają się na niekorzyść z punktu

widzenia inwestora, inwestor może ponieść dotkliwe straty, w tym również stratę kwoty depozytu zabezpieczającego. W przypadku, gdy wskaźnik Poziomu Zabezpieczenia spadnie poniżej określonej w Regulaminie systemu transakcyjnego wartości, TMS Brokers może zamknąć wybrane lub wszystkie otwarte pozycje na rachunku klienta

Dodatkowo czynnikiem ryzyka związanego z koniecznością uzupełnienia depozytu zabezpieczającego mogą być następujące okoliczności:

- TMS Brokers podejmie decyzję o podniesieniu stawek depozytów zabezpieczających, a klient w celu utrzymania otwartych pozycji powinien dopłacić środki,

- dla systemów TMS Trader i TMS Connect na skutek dopłat powiększy się saldo księgowo rachunku pieniężnego w efekcie czego stosowana dla otwartych pozycji stawka depozytu zabezpieczającego wzrośnie, a klient w celu utrzymania otwartych pozycji powinien dopłacić środki.

Szczegółowe zasady zamykania pozycji Klienta przez TMS Brokers zostały określone w poszczególnych regulaminach usługi.

- Ryzyko kontrahenta

Z zawieraniem transakcji typu FX Forward wiąże się ryzyko kredytowe TMS Brokers, to jest ryzyko utraty zdolności przez TMS Brokers do regulowania swoich zobowiązań w terminie, w tym ryzyko upadłości TMS Brokers. Ryzyko to może skutkować nie dokonaniem przez TMS Brokers płatności na rzecz Klienta, które wynikają z warunków zawartych transakcji.

TMS Brokers zastrzega, że należności Klienta wynikające z transakcji typu FX Forward zawartych na podstawie odpowiednich regulaminów nie są środkami objętymi ochroną gwarancyjną w rozumieniu ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji.

IV.5. KONTRAKT FUTURES

Charakterystyka

Jest to umowa między dwiema stronami, w której jedna strona zobowiązuje się do kupna, a druga do sprzedaży określonej ilości wystandaryzowanego instrumentu bazowego w ściśle określonym w przyszłości terminie i po ściśle określonej w momencie zawierania kontraktu cenie.

Kontrakty futures są notowane na rynkach regulowanych. Transakcje te mogą nakładać na stronę sprzedającą obowiązek sprzedaży a na stronę kupującą obowiązek odbioru instrumentu bazowego, dlatego kontrakty futures są zamykane przez TMS Brokers przed datą matury wskazaną w specyfikacji, w ostatnim dniu notowania kontraktu bez obowiązku fizycznej dostawy instrumentu bazowego.

Inwestowanie w kontrakty futures umożliwia wykorzystanie mechanizmu dźwigni finansowej.

Warunki obrotu kontraktami futures są ściśle określone przez rynek regulowany, na którym dany kontrakt jest notowany. Każdy kontrakt futures ma określoną wielkość, nominal i walutę kontraktu, termin wygaśnięcia (standard kontraktu).

Instrumentem bazowym dla kontraktów futures oferowanych przez TMS Brokers mogą być: metale szlachetne, nośniki energii, surowce rolne, obligacje, stopy procentowe, waluty i indeksy.

Zakup kontraktu futures lub jego sprzedaż powoduje powstanie otwartej pozycji. Nabywca kontraktu otwiera pozycję długą, natomiast sprzedawca kontraktu otwiera pozycję krótką.

- Pozycja długa w kontrakcie oznacza zobowiązanie nabywcy do zakupu instrumentu bazowego po z góry określonej cenie. Nabywca zawierając taki kontrakt oczekuje, że cena instrumentu bazowego wzrośnie do terminu zapadalności kontraktu.
- Pozycja krótka w kontrakcie oznacza zobowiązanie sprzedawcy do dostarczenia instrumentu bazowego po z góry określonej cenie. Sprzedawca zawierając taki kontrakt oczekuje, że cena instrumentu bazowego spadnie do terminu zapadalności kontraktu.

Zawarcie transakcji typu Futures wiąże się z zaciągnięciem przez Klienta dodatkowych zobowiązań związanych z wymogiem utrzymania i uzupełniania odpowiedniego poziomu zabezpieczenia na warunkach opisanych w regulaminie konkretnego systemu transakcyjnego.

Opis ryzyka:

- Ryzyko niekorzystnej zmiany ceny instrumentu bazowego (Ryzyko rynkowe)

W przypadku kupna instrumentu futures inwestor osiąga zyski, jeśli cena instrumentu bazowego w momencie rozliczenia kontraktu jest wyższa niż cena umowna przy jednoczesnym uwzględnieniu kosztów kontraktu. Natomiast inwestor ten poniesie stratę, jeśli cena instrumentu bazowego w momencie rozliczenia kontraktu będzie niższa niż cena umowna zadeklarowana w kontrakcie.

W przypadku sprzedaży instrumentu futures inwestor osiąga zyski, jeśli cena instrumentu bazowego w momencie rozliczenia kontraktu jest niższa niż cena umowna, natomiast inwestor ten poniesie stratę, jeśli cena instrumentu bazowego w momencie rozliczenia kontraktu będzie wyższa niż cena umowna zadeklarowana w kontrakcie.

- Ryzyko dźwigni finansowej

Dzięki zastosowaniu mechanizmu dźwigni finansowej inwestor ma możliwość zawierać transakcje, których wartość nominalna znacznie przekracza wysokość wniesionego depozytu zabezpieczającego. W związku z powyższym nawet niewielkie wahania kursów instrumentów bazowych mogą mieć istotny wpływ na wartość depozytu, a w konsekwencji, mogą być przyczyną poniesienia strat przekraczających wartość wniesionego depozytu.

- Ryzyko związane z koniecznością uzupełnienia depozytu zabezpieczającego

Transakcje zabezpieczone depozytem są obarczone ryzykiem. Umożliwiają one otwieranie pozycji o wartości wyższej niż wartość rachunku, więc jeśli notowania instrumentu bazowego zmieniają się na niekorzyść z punktu widzenia inwestora, inwestor może ponieść dotkliwe straty, w tym również stratę kwoty depozytu zabezpieczającego. W przypadku, gdy wskaźnik Poziomu Zabezpieczenia spadnie poniżej określonej w Regulaminie systemu transakcyjnego wartości, TMS Brokers może zamknąć wybrane lub wszystkie otwarte pozycje na rachunku klienta.

Szczegółowe zasady zamykania pozycji Klienta przez TMS Brokers zostały określone w poszczególnych regulaminach usługi.

- Ryzyko zmiany wysokości depozytu zabezpieczającego przez izbę rozliczeniową właściwą dla danego rynku

Klient powinien mieć na uwadze ryzyko zmiany wysokości wymaganego depozytu zabezpieczającego, które w konsekwencji może doprowadzić do konieczności uzupełnienia depozytu zabezpieczającego, a w przypadku braku odpowiednich środków na rachunku, do zamknięcia otwartych pozycji.

- Ryzyko zawieszenia notowań

Notowania mogą zmieniać się w określonych przedziałach, zmiana ceny w ciągu dnia wykraczająca poza określone widełki cenowe może prowadzić do automatycznego zawieszenia notowań danego instrumentu finansowego. W konsekwencji Klient może nie mieć możliwości zamknięcia otwartej pozycji.

- Ryzyko kontrahenta

Z zawieraniem transakcji typu Futures wiąże się ryzyko kredytowe TMS Brokers, to jest ryzyko utraty zdolności przez TMS Brokers do regulowania swoich zobowiązań w terminie, w tym ryzyko upadłości TMS Brokers. Ryzyko to może skutkować nie dokonaniem przez TMS Brokers płatności na rzecz Klienta, które wynikają z warunków zawartych transakcji.

TMS Brokers zastrzega, że należności Klienta wynikające z transakcji typu Futures zawartych na podstawie odpowiednich regulaminów nie są środkami objętymi ochroną gwarancyjną w rozumieniu ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji.

IV.6. OPCJE

Charakterystyka

Opcja jest instrumentem finansowym mającym postać umowy zawartej pomiędzy nabywcą (kupującym), a wystawcą (sprzedającym), według której nabywca ma prawo (a nie obowiązek, jak w przypadku kontraktów futures i forward) do kupna (opcja call) albo sprzedaży (opcja put) danego instrumentu po z góry określonej cenie.

Za zakupione prawo nabywca płaci wystawcy premię, ponieważ wystawca w ten sposób zostaje zobowiązany do realizacji prawa nabywcy. Transakcje na opcje umożliwiają wykorzystanie mechanizmu dźwigni finansowej. Mogą to być zarówno transakcje z fizyczną dostawą jak i bez fizycznej dostawy. Opcje w TMS Brokers to instrumenty notowane na rynku regulowanym.

Nabywca opcji – zajmuje syntetycznie pozycję długą w instrumencie bazowym. Aby zamknąć pozycję powinien sprzedać opcję z tym samym terminem wykonania i tą samą ceną wykonania.

Wystawca opcji – zajmuje syntetycznie pozycję krótką w instrumencie bazowym. Aby zamknąć pozycję, musi nabyć opcję z tym samym terminem wykonania i tą samą ceną wykonania.

Zawarcie transakcji obejmującej opcje wiąże się z zaciągnięciem przez Klienta dodatkowych zobowiązań związanych z wymogiem utrzymania i uzupełniania odpowiedniego poziomu zabezpieczenia na warunkach opisanych w regulaminie konkretnego systemu transakcyjnego.

Opis ryzyka:

- Ryzyko niekorzystnej zmiany ceny instrumentu bazowego (Ryzyko rynkowe)

Ryzyko w głównej mierze zależy od zmiany przyszłych wartości zmienności instrumentu bazowego, czasu pozostającego do rozliczenia, a także zwykle w mniejszym stopniu od stóp procentowych dla walut określonych w transakcji.

Ryzyko nabywcy opcji jest dużo mniejsze niż ryzyko wystawcy. W najgorszym przypadku nabywca opcji może stracić premię zapłaconą wystawcy, natomiast strata wystawcy może być nieograniczona.

Ryzyko ponoszone przez sprzedającego opcję Call jest nieograniczone i realizuje się w przypadku wzrostu kursu walutowego dla pary walut określonej w warunkach transakcji. Im wyższa różnica między rynkowym kursem walutowym, a kursem realizacji określonym w warunkach transakcji, tym większa jest wycena opcji Call, a zatem tym wyższa kwota rozliczenia, którą musi pokryć sprzedający opcję w przypadku jej wykonania.

Ryzyko ponoszone przez sprzedającego opcję Put jest ograniczone jedynie przez wartość nominalną sprzedawanej waluty i realizuje się w przypadku spadku kursu walutowego dla pary walut określonej w warunkach transakcji. Im wyższa różnica między kursem realizacji określonym w warunkach transakcji, a rynkowym kursem walutowym, tym większa jest wycena opcji Put, a zatem tym wyższa kwota rozliczenia, którą musi pokryć wystawca opcji w przypadku jej wykonania.

- Mechanizm dźwigni finansowej

Ryzyko rynkowe jest zwielokrotniane przez zastosowanie mechanizmu dźwigni finansowej, dzięki któremu inwestor ma możliwość zwierzać transakcje opcyjne, których wartość początkowa jest niska w porównaniu z ceną instrumentu bazowego. W związku z powyższym nawet niewielkie wahania kursów instrumentów bazowych mogą mieć istotny wpływ na wartość pozycji w opcjach, a w konsekwencji, mogą być przyczyną poniesienia strat przekraczających wartość wniesionego depozytu.

- Ryzyko ograniczenia dostępności rynku dla danego instrumentu bazowego (Ryzyko płynności)

Ryzyko jest zwykle ograniczone w przypadku transakcji opartych na kursach walutowych dla najważniejszych walut, jak: EUR, USD, GBP, JPY, czy też PLN, ale może być wyższe dla walut, które są mniej powszechne w obrocie. Wpływać to może także na utrudnienia w wyjściu z inwestycji.

Przykład zmaterializowania ryzyka braku płynności: w dniu 15 stycznia 2015 r. SNB (Szwajcarski Bank Centralny) podjął decyzje w wyniku, której doszło do gwałtownej oraz znacznej zmiany kursu franka szwajcarskiego do wszystkich pozostałych walut. W wyniku zaistniałej sytuacji największe banki oraz instytucje finansowe przestały kwotować waluty lub kwotowały je ze znacznym spreadem istotnie przekraczającym spread w warunkach normalnych. W ciągu kilku minut kurs CHF zmienił się o ok 15-20%. Konsekwencją tej sytuacji było powstanie debetów na rachunkach inwestorów, w szczególności inwestorów, którzy zawierali transakcje w oparciu o instrumenty zawierające dźwignie finansowa. Klient powinien mieć świadomość, że takie sytuacje mogą powtarzać się w

przyszłości a w ich rezultacie zmiana może okazać się większa niż w prezentowanym przykładzie.

- Ryzyko związane z koniecznością uzupełnienia depozytu zabezpieczającego

Transakcje zabezpieczane depozytem są obciążone ryzykiem. Umożliwiają one otwieranie pozycji o wartości wyższej niż wartość rachunku, więc jeśli notowania instrumentu bazowego zmieniają się na niekorzyść z punktu widzenia inwestora, inwestor może ponieść dotkliwe straty, w tym również stratę kwoty depozytu zabezpieczającego. W przypadku, gdy wskaźnik Poziomu Zabezpieczenia spadnie poniżej określonej w Regulaminie systemu transakcyjnego wartości, TMS Brokers może zamknąć wybrane lub wszystkie otwarte pozycje na rachunku klienta. Transakcje sprzedaży opcji obciążone są nieograniczonym ryzykiem.

Szczegółowe zasady zamykania pozycji Klienta przez TMS Brokers zostały określone w poszczególnych regulaminach usługi.

- Ryzyko kontrahenta

Z zawieraniem transakcji obejmujących opcje wiąże się ryzyko kredytowe TMS Brokers, to jest ryzyko utraty zdolności przez TMS Brokers do regulowania swoich zobowiązań w terminie, w tym ryzyko upadłości TMS Brokers. Ryzyko to może skutkować nie dokonaniem przez TMS Brokers płatności na rzecz Klienta, które wynikają z warunków zawartych transakcji.

TMS Brokers zastrzega, że należności Klienta wynikające z transakcji obejmujących opcje zawartych na podstawie odpowiednich regulaminów nie są środkami objętymi ochroną gwarancyjną w rozumieniu ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji.

IV.7. IRS - Transakcje zabezpieczające ryzyko stopy procentowej

IRS - transakcja pochodna symetryczna - wzajemna wymiana określonych płatności odsetkowych wyrażonych w tej samej walucie. Wysokość płatności odsetkowych ustalana jest w oparciu o kwotę nominalną IRS, długość okresów odsetkowych, stawkę referencyjną w przypadku zmiennych płatności odsetkowych oraz stałą stopę procentową dla stałych płatności odsetkowych. W związku ze zmianą terminu rozliczenia zabezpieczanego kredytu, możliwa jest zmiana ostatecznego terminu rozliczenia transakcji IRS. Efektem zmiany terminu rozliczenia Transakcji IRS może być koszt/przychód z tytułu przedterminowego rozliczenia transakcji IRS.

IRS może być rekomendowany wyłącznie Klientom którzy zawarli z TMS Brokers Umowę Doradztwa. Instrument ten służy do zabezpieczania ryzyka stopy procentowej i może być oferowany jedynie w takim zakresie. IRS umożliwia zabezpieczenie przed ryzykiem niekorzystnych zmian stóp procentowych w konsekwencji możliwości określenia przyszłych kosztów finansowania i ograniczenia wpływu zmiany stóp procentowych na działalność Klienta.

Zawarcie transakcji typu IRS wiąże się z zaciągnięciem przez Klienta dodatkowych zobowiązań związanych z wymogiem utrzymania i uzupełniania odpowiedniego poziomu zabezpieczenia na warunkach opisanych w regulaminie konkretnego systemu transakcyjnego.

Opis ryzyka:

- Ryzyko niekorzystnej zmiany ceny instrumentu bazowego (Ryzyko rynkowe)

Istnieje ryzyko, że ceny instrumentu bazowego zmieniają się niekorzystnie z punktu widzenia inwestora i w momencie zamknięcia pozycji może on ponieść stratę, która dodatkowo może być zwielokrotniona w wyniku działania mechanizmu dźwigni finansowej. W takim przypadku Klient przekaże TMS Brokers kwotę odsetek wyższą (lub otrzyma od TMS Brokers kwotę odsetek niższą) od oczekiwanej. Dodatkowo w przypadku Przedterminowego Rozliczenia IRS kwota rozliczenia otrzymana przez Klienta może być niższa od oczekiwanej (lub kwota rozliczenia płacona przez Klienta może być wyższa od oczekiwanej).

- Ryzyko dźwigni finansowej

Dzięki zastosowaniu mechanizmu dźwigni finansowej inwestor ma możliwość zawierania transakcji, których wartość nominalna znacznie przekracza wysokość wniesionego depozytu zabezpieczającego. W związku z powyższym nawet niewielkie wahania kursów instrumentów bazowych mogą mieć istotny wpływ na wartość depozytu, a w konsekwencji, mogą być przyczyną poniesienia strat przekraczających wartość wniesionego depozytu.

- Ryzyko ograniczenia dostępności rynku dla danego instrumentu bazowego (Ryzyko płynności)

Ryzyko płynności może wynikać z ograniczeń płynności danego instrumentu bazowego lub całkowitego zawieszenia notowań na stosownym rynku, co oznacza możliwość realizacji zlecenia, ale po cenie znacząco odbiegającej od ceny, którą można by uzyskać na w pełni płynnym rynku albo brak możliwości zawarcia transakcji lub złożenia zlecenia i w konsekwencji poniesienie straty/ nie uzyskania zysku. Wpływać to może także na utrudnienia w wyjściu z inwestycji.

Przykład zmaterializowania ryzyka braku płynności: w dniu 15 stycznia 2015 r. SNB (Szwajcarski Bank Centralny) podjął decyzje w wyniku, której doszło do gwałtownej oraz znacznej zmiany kursu franka szwajcarskiego do wszystkich pozostałych walut. W wyniku zaistniałej sytuacji największe banki oraz instytucje finansowe przestały kwotować waluty lub kwotowały je ze znacznym spreadem istotnie przekraczającym spread w warunkach normalnych. W ciągu kilku minut kurs CHF zmienił się o ok 15-20%. Konsekwencją tej sytuacji było powstanie debetów na rachunkach inwestorów, w szczególności inwestorów, którzy zawierali transakcje w oparciu o instrumenty zawierające dźwignię finansową. Klient powinien mieć świadomość, że takie sytuacje mogą powtarzać się w przyszłości a w ich rezultacie zmiana może okazać się większa niż w prezentowanym przykładzie.

- Ryzyko związane z koniecznością uzupełnienia depozytu zabezpieczającego

Transakcje zabezpieczane depozytem są obciążone ryzykiem. Umożliwiają one otwieranie pozycji o wartości wyższej niż wartość rachunku, więc jeśli notowania instrumentu bazowego zmieniają się na niekorzyść z punktu widzenia inwestora, inwestor może ponieść dotkliwe straty, w tym również stratę kwoty depozytu zabezpieczającego. W przypadku, gdy wskaźnik Poziomu Zabezpieczenia spadnie poniżej określonej w Regulaminie systemu transakcyjnego wartości, TMS Brokers może zamknąć wybrane lub wszystkie otwarte pozycje na rachunku klienta.

Szczegółowe zasady zamykania pozycji Klienta przez TMS Brokers zostały określone w poszczególnych regulaminach usługi.

- Ryzyko kontrahenta

Z zawieraniem transakcji typu IRS wiąże się ryzyko kredytowe TMS Brokers, to jest ryzyko utraty zdolności przez TMS Brokers do regulowania swoich zobowiązań w terminie, w tym ryzyko upadłości TMS Brokers. Ryzyko to może skutkować nie dokonaniem przez TMS Brokers płatności na rzecz Klienta, które wynikają z warunków zawartych transakcji.

TMS Brokers zastrzega, że należności Klienta wynikające z transakcji typu IRS zawartych na podstawie odpowiednich regulaminów nie są środkami objętymi ochroną gwarancyjną w rozumieniu ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji.

- Ryzyko prawne i podatkowe

Ryzyko prawne i podatkowe związane jest z możliwością zmian uregulowań dotyczących obrotu instrumentami finansowymi, przepisów dotyczących spółek, prowadzenia działalności gospodarczej, przepisów podatkowych, celnych i innych

- Ryzyko niedopasowania

Ryzyko niedopasowania może zaistnieć w przypadku niedopasowania rzeczywistych przepływów Klienta z jego zobowiązaniami wynikającymi z transakcji

V. OPIS RYZYKA W PRAKTYCE - KUMULACJA RYZYK

Rodzaje ryzyka związane z inwestowaniem w instrumenty finansowe znajdujące się w ofercie TMS Brokers i opisane w niniejszym dokumencie mogą występować samodzielnie, jednakże w pewnych przypadkach mogą się też kumulować z powodu występujących pomiędzy nimi korelacji. Klient powinien być świadomy możliwości wystąpienia sytuacji, w której w wyniku ciągu przyczynowo - skutkowego nastąpi zmaterializowanie się kilku rodzajów ryzyka. Dla zobrazowania takiej sytuacji podano poniżej **przykład**:

W dniu 7 października 2016 r. na funcie brytyjskim (GBP) wystąpiło zdarzenie typu „flash crash”, polegające na dużym spadku wartości GBP w stosunku do innych walut w bardzo krótkim czasie. Z wystąpieniem tego zdarzenia związane jest skumulowanie się kilku rodzajów ryzyka inwestycyjnego:

- ryzyka płynności wynikającego z faktu, że do zdarzenia doszło o pierwszej w nocy czasu polskiego, tzn. w momencie, gdy światowy rynek walutowy posiada niską płynność;

- ryzyka rynkowego będącego skutkiem niekorzystnej zmiany ceny instrumentów bazowych w postaci kursów walutowych GBP.

- ryzyka spreadów związanego z ponadprzeciętnymi wahaniami kursów wynikającymi z publikacji istotnych wiadomości mających wpływ na rynek finansowy;

VI. - ryzyka walutowego dla transakcji rozliczanych w GBP. OGRANICZANIE RYZYKA

1. TMS Brokers zaleca, aby przed rozpoczęciem inwestowania środków pieniężnych w instrumenty finansowe Klient zapoznał się z wpływem, jaki może mieć dźwignia finansowa na zyski/straty z danej transakcji, statystykami w zakresie zyskowności transakcji (publikowane kwartalnie, jako suplement do „Charakterystyki instrumentów finansowych i

opisu ryzyka”, czasem wykonywania zleceń (publikowanym kwartalnie jako suplement do Polityki wykonywania zleceń), ze specyfiką rynku oraz warunkami technicznymi wybranego systemu transakcyjnego, za pośrednictwem, którego będą zawierane transakcje na rachunek Klienta. W szczególności zalecane jest korzystanie z wersji demonstracyjnej systemu transakcyjnego udostępnianej nieodpłatnie przez TMS Brokers na stronach internetowych.

2. Początkującym inwestorom TMS Brokers zaleca również wzięcie udziału w szkoleniu w zakresie instrumentów finansowych oraz mechanizmów rynkowych organizowanym przez TMS Brokers lub inne podmioty. TMS Brokers prowadzi indywidualne warsztaty szkoleniowe w siedzibie TMS Brokers na wniosek Klienta.
3. Przed podjęciem decyzji o dokonywaniu transakcji na instrumentach finansowych Klient - biorąc pod uwagę własne doświadczenie, cele oraz indywidualną skłonność do ryzyka – powinien przeanalizować, czy dokonywanie takich transakcji jest czynnością dla niego odpowiednią. Jeżeli Klient ma w tym zakresie jakiegokolwiek wątpliwości, zobowiązany jest zwrócić się do TMS Brokers z prośbą o wyjaśnienie.
4. W przypadku korzystania przez Klienta z usług wykonywania zleceń nabycia lub zbycia instrumentów finansowych na rachunek dającego zlecenie ,w celu ograniczenia ryzyka związanego z zawieraniem transakcji wymagających ustanowienia depozytu zabezpieczającego Klient powinien rozważyć podjęcie różnorodnych działań zabezpieczających, a w szczególności składanie zleceń ograniczających wystąpienie straty (*stop-loss*).
5. Klient powinien dostosować wyposażenie techniczne do potrzeb płynnego funkcjonowania łączności elektronicznej z serwerami transakcyjnymi TMS Brokers.
6. Klient powinien uwzględniać przy składaniu zleceń typu stop możliwość realizacji zleceń na warunkach gorszych niż spodziewane, szczególnie przy występowaniu luk cenowych.
7. Klient powinien Uwzględnić w planowaniu inwestycji wszelkie opłaty i prowizje związane z obsługą realizowanych transakcji, jak również zasady ustalania punktów swapowych.

Przykład naliczenia punktów swapowych: Klient wpłacił na rachunek pieniężny środki i jego saldo księgowe wynosi 10.000 PLN. Klient w poniedziałek otworzył krótką pozycję o nominale 100.000 AUD/USD po kursie 0,9700. Przez noc kurs nie uległ zmianie, ale z tytułu utrzymywania pozycji krótkiej (naliczenie

następuje w okolicach północy) TMS Brokers dokonał naliczenia punktów swap (zgodnie z Tabelą punktów swapowych) o wartości -0,5211 pipsa (pips stanowi jedną dziesięciotysięczną dolara) za każdą jednostkę waluty bazowej. W efekcie saldo rejestru operacyjnego zostało zmniejszone o 5,21 USD.

Przykład naliczenia prowizji i markupu: Klient wpłacił na rachunek pieniężny środki i jego saldo księgowe wynosi 20.000 PLN. Klient otworzył długą pozycję o nominale 200.000 USDPLN po cenie ask 3,8927. W wyniku otwarcia pozycji została naliczona prowizja z tytułu otwarcia i zamknięcia pozycji w wysokości 31,14 zł. $(100000 * 0,004\% * 3,8925)$ Po otwarciu przedmiotowa pozycja wyceniana jest po cenie sprzedaży bid. W konsekwencji w przypadku, gdy cena bid nie ulegnie zmianie przed i po otwarciu pozycji jej wycena ma początkowo wartość ujemną (koszt spreadu). Ujemna wycena to wartość $\text{spreadu} * \text{wolumen otwartej pozycji}$.

Naliczona prowizja i początkowo ujemna wycena pozycji pomniejsza wycenę rachunku Klienta. W konsekwencji zmniejszeniu ulega saldo rejestru operacyjnego i tym samym poziom wykorzystania środków zmienia się w sposób niekorzystny dla Klienta, w stosunku do zakładanego.

W przypadku, gdy wskaźnik wykorzystania środków kalkulowany będzie, jako iloraz salda rejestru operacyjnego do wymaganego depozytu zabezpieczającego, przy założeniu niezmiennej wyceny pozycji, sytuacja Klienta przedstawia się następująco:

- prowizja = 31,14 zł
- saldo księgowe rachunku = 20 000 zł
- wymagany depozyt zabezpieczający: 15564,8 zł = 200 000 USD * 2% * 3,8912
- wycena pozycji $(3,8927 - 3,8902) * 200000 = -500$ zł.
- Wskaźnik wykorzystania środków:
- $(20000\text{zł} - 31,14\text{zł} - 500\text{zł}) / (15564,8\text{zł}) = 125\%$

Wskaźnik wykorzystania środków bez uwzględnienia kosztów prowizji i markupu $(20\ 000\text{zł}) / (15564,8\text{zł}) = 128\%$.

Informacje na temat inwestowania w instrumenty oferowane przez Dom Maklerski TMS Brokers S.A. znajdują się w zależności od wybranego systemu transakcyjnego lub w przypadku usługi doradztwa inwestycyjnego również na stronach internetowych TMS Brokers (www.tms.pl).